

ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ
ในอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

Factors Affecting Expenditure of the Senior Tourists in
Lampang, Mae Prik District

สุภาพรณ์ ฝั้นชมภู¹ ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์² และชูเกียรติ ชัยบุญศรี³

Supaporn Fanchompoo¹ Pairach Piboonrunroj² and Chukiat Chaiboonsri³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ ในอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้จากการสุ่มแบบตามสะดวก (Convenient sampling) จากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ได้จำนวนทั้งหมด 361 ราย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวด้วยแบบจำลองโทบิต (Tobit Model)

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวสูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 60 – 70 ปี มีการศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรสมากที่สุด ส่วนใหญ่มีบุตร 1-2 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 3-4 คน มีอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท และมีแหล่งที่มาของรายได้จากบุตร การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุนิยมเดินทางท่องเที่ยว เลือกไปสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ รองลงมาคือ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1-2 วัน มีผู้ร่วมเดินทาง 3-4 คน เดินทางท่องเที่ยว 1-2 ครั้งต่อปี เดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวหรือญาติ ส่วนใหญ่ได้รับแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวจากครอบครัวหรือญาติ โดยมีรูปแบบการจ่ายเงินด้วยเงินสดมีการเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้พาหนะส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ และมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไหว้พระ/ปฏิบัติธรรมมากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อท่องเที่ยวหรือต้องการพักผ่อน ส่วนค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายด้านที่พักอยู่ระหว่าง 501 – 1,000 บาท และค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายด้านการซื้อสินค้าและบริการ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 500 บาทต่อครั้ง ผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายด้านที่พักมากที่สุด 3,000 บาท ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด 10,000 บาท ค่าใช้จ่าย

ด้านยานพาหนะในการเดินทาง 3,000 บาท ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยว 3,000 บาท และค่าใช้จ่ายด้านการซื้อสินค้าและบริการ 5,000 บาท

ผลการศึกษาจากแบบจำลองโทบิตพบว่า ระดับการศึกษาและรายรับเฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อค่าใช้จ่ายทุกประเภทอันได้แก่ ด้านที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม การเดินทาง กิจกรรมการท่องเที่ยว และ ค่าใช้จ่ายรวม นอกจากนี้ยังพบว่าอายุเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายเกือบทุกประเภทยกเว้นค่าใช้จ่ายด้านที่พัก สำหรับค่าใช้จ่ายด้านการเดินทางพบเป็นกรณีเฉพาะว่ามีปัจจัยที่มีนัยสำคัญเพิ่มคือ จำนวนของบุตรซึ่งแสดงถึงจำนวนของสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง

คำสำคัญ : ค่าใช้จ่าย / การท่องเที่ยว / นักท่องเที่ยวสูงอายุ / จังหวัดลำปาง

ABSTRACT

This study aims to examine factors affecting expense of senior tourists. Samples are those who are aged more than 60 years old. 361 respondents were selected using a convenient sampling method in the Mae Prik district, Lampang province. Self-administrated questionnaires are used to collect data from respondents. Descriptive statistics and Analysis of tourism expenditures by tobit model are used to analysed data.

Results show that, considering each factor separately, most of the samples are female, aged between 60-70 years old, educated at primary level and married, having a child or two children, having 3-4 family members, agricultural jobs, earn between 5,001 – 10,000 THB from their children. Considering touristic behavior, favourite attractions are those of historic places, followed by natural attractions, generic traveling duration is between 1-2 days, travelling with 3-4 accompanying persons, traveling 1-2 times a year, travelling with family members or relatives, touristic information are obtained from family member or relatives, mostly pay by cash, using personal vehicles. The main objective is for religious purpose, followed by leisure. Considering their touristic expenditure, mostly spend for accommodation between 501-1,000 THB, and spending less than 500 THB for other types of expenditure including foods and beverage, transportation, touristic activities and services. The Senior tourists expense accommodation, transportation and touristic activities maximum is 3,000 THB, foods and beverages 10,000 THB and services 5,000 THB

According to the results from Tobit model, it was found that education and average monthly earning are the significant antecedents of all type of expense including accommodation foods and beverages, transportation, touristic activities and total trip expenditure. Additionally age has a statistically significant effect on most of expenditure types but accommodation. Exceptionally transport expense is also found statistically affected by number of children.

Key word : Expenditure / Tourism / Senior Tourists / Lampang

ที่มาและความสำคัญ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยกำลังเข้าสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้รองรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างมาก และช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น โดยนโยบายการท่องเที่ยวในปัจจุบันเน้นการส่งเสริมการตลาด เพื่อกระตุ้นตลาดท่องเที่ยวให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย มีการพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงตามความต้องการของตลาดและชุมชน และการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ดี จะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการทำงานเชิงบูรณาการเชื่อมโยงระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ซึ่งเป้าหมายด้านเศรษฐกิจมุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความเข้มแข็งภายในประเทศ แล้วจึงเชื่อมต่อเศรษฐกิจไทยเข้ากับเศรษฐกิจโลกอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิถีไทย คงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สามารถเพิ่มคุณค่าและสร้างมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวไทย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560)

ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ในอนาคตประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ และมีจำนวนแรงงานลดน้อยลง โดยประชากรที่เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จะเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2559 พบว่า ประชากรที่มีช่วงอายุระหว่าง 20 - 29 ปี มีจำนวนครั้งในการเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด เฉลี่ย 4.4 ครั้งต่อปี รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง 30 - 39 ปี มีจำนวนครั้งในการเดินทางท่องเที่ยว เฉลี่ย 4.2 ครั้งต่อปี และประชากรที่มีอายุ 60 ขึ้นไป มีจำนวนครั้งในการเดินทางท่องเที่ยวน้อยที่สุดเฉลี่ย 3.3 ครั้งต่อปี เนื่องจากสุขภาพและอายุที่มากขึ้นจึงเดินทางไม่บ่อยเท่ากับวัยอื่น แต่พบว่าผู้สูงอายุได้ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งความถี่ในการเดินทางใกล้เคียงกับวัยอื่น ผู้สูงอายุ

เป็นวัยที่ว่างจากการทำงาน ต้องการพักผ่อน ชอบด้านธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น จึงมักเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559)

จากการสำรวจข้อมูลประชากรสูงอายุ ในปี พ.ศ. 2557 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แสดงดัชนีการสูงวัย (Index of Ageing) โดยจังหวัดที่มีดัชนีการสูงวัยมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดลำปางมีดัชนีการสูงวัยสูงเป็นอันดับ 1 คือ 143.5 รองลงมาคือ จังหวัดลำพูน แพร่ สมุทรสงคราม สิงห์บุรี ชัยนาท อุตรดิตถ์ พะเยา อ่างทอง และนครสวรรค์ ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) และจากข้อมูลกรมการปกครอง ในปีพ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558 มีจำนวนผู้สูงอายุในอำเภอแม่พริกสูงที่สุด พบว่า ทั้ง 13 อำเภอ มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น นั้นแสดงถึงการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดลำปาง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด รวมถึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศได้ (กรมการปกครอง, 2557 และ 2558) ในประเทศไทยมีแนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยจังหวัดลำปางเป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากที่สุด และจะเห็นว่าผู้สูงอายุมีการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นใกล้เคียงกับวัยอื่น ปัจจุบันสถานที่ต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ ทำให้มีนักท่องเที่ยวสูงอายุสนใจการท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2557) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวสูงอายุนั้นจะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยววัยอื่น คือ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คุ่มค่า เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ จะให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก พักนานใช้จ่ายสูง มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภค ขณะเดียวกันคำนึงถึงความมั่นใจด้านความปลอดภัย ความมั่นใจด้านบริการ ใส่ใจดูแลสุขภาพที่ดี เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ อีกทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องกังวลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และเนื่องจากผู้สูงอายุมักมีข้อจำกัดในการเดินทางมากกว่าวัยหนุ่มสาว ผู้สูงอายุจึงมีการเตรียมความพร้อมในการท่องเที่ยว ใส่ใจรายละเอียดค่อนข้างมาก และมีการเตรียมการที่ดีในการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงมีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ ที่มีลักษณะเรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ ปลอดภัย เน้นอาหารสะอาดเพื่อสุขภาพ การเตรียมความพร้อมบริการด้านความปลอดภัย ตลอดจนเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสร้างหลักประกันด้านความปลอดภัย เพิ่มความเชื่อมั่นและสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ดังนั้นนักท่องเที่ยวสูงอายุจึงใช้เวลาและใช้งบประมาณในการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่า (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2557)

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ ในอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง เนื่องจากอำเภอแม่พริกมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด ผู้ศึกษาจึงคาดการณ์การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุให้อยู่อย่างพอเพียงใช้จ่ายอย่างประหยัด และใช้ชีวิตเดินทางท่องเที่ยวในวัยสูงอายุอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

วิธีการศึกษา

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive method) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อให้ทราบข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ใช้แบบจำลองทอบิต (Tobit Model) ในการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวสูงอายุ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมีค่าต่อเนื่องและต้องมีค่าเป็นบวก ไม่สามารถติดลบได้ ซึ่งค่าใช้จ่ายจะมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับศูนย์ ดังนั้นแบบจำลองทอบิตจึงเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์นี้

แบบจำลองทอบิต (Tobit Model)

$$y_i^* = x_i\beta + \varepsilon_i \quad ; i = 1, \dots, n$$

$$y_i = y_i^* \quad ; \text{if } y_i^* \geq 0$$

$$x_i = \text{Sex}_i, \text{Age}_i, \text{Education}_i, \text{Status}_i, \text{Child}_i, \text{Family}_i, \\ \text{Occupation}_i, \text{Revenue}_i, \text{Income}_i$$

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

$$\text{Expense} = \beta_0 + \text{Sex}_i\beta_1 + \text{Age}_i\beta_2 + \text{Education}_i\beta_3 + \text{Status}_i\beta_4 + \text{Child}_i\beta_5 \\ + \text{Family}_i\beta_6 + \text{Occupation}_i\beta_7 + \text{Revenue}_i\beta_8 + \text{Income}_i\beta_9 \\ + \varepsilon_i$$

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

Expense	คือ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง (i=1,...,n)
Sex	คือ เพศของนักท่องเที่ยว
Age	คือ อายุของนักท่องเที่ยว (i=1,...,n)
Education	คือ ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว
Status	คือ สถานภาพของนักท่องเที่ยว
Child	คือ จำนวนบุตร (i=1,...,n)

Family	คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของนักท่องเที่ยว ($i=1, \dots, n$)
Occupation	คือ อาชีพของนักท่องเที่ยว
Revenue	คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยว ($i=1, \dots, n$)
Income	คือ แหล่งที่มาของรายได้
β_i	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวสูงอายุ
ε_i	คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ ในอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวสูงอายุในอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง จำนวน 361 คน ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายด้านที่พักอยู่ระหว่าง 501 – 1,000 บาท และค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายด้านการซื้อสินค้าและบริการ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 500 บาทต่อครั้ง

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ โดยใช้แบบจำลองทอบิต (Tobit Model) ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวสูงอายุประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายด้านที่พัก ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางสรุปผลการวิเคราะห์แบบจำลองทอบิต (Tobit Model)

ค่าใช้จ่าย ในการท่องเที่ยว		ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ								
		เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถาน ภาพ	จำนวน บุตร	จำนวน สมาชิกใน ครอบครัว	อาชีพ	รายได้ เฉลี่ยต่อ เดือน	แหล่งที่ มาของ รายได้
ค่าใช้จ่าย ด้านที่พัก	Estimate	60.380	-6.29	179.10	191.60	311.20	-21.99	21.54	0.1	-51.27
	p-value	0.599	0.506	0.012 **	0.142	0.138	0.656	0.646	<0.001***	0.223
ค่าใช้จ่าย ด้าน อาหาร เครื่องดื่ม	Estimate	68.870	-14.09	135.23	-31.85	103.66	42.630	22.77	0.05	-5.44
	p-value	0.389	0.030 **	0.012 **	0.715	0.475	0.197	0.491	<0.001***	0.836
ค่าใช้จ่าย ด้านยาน พาหนะ	Estimate	60.060	-15.82	128.42	-4.86	309.26	-9.19	3.76	0.06	6.36
	p-value	0.310	0.001 ***	0.001 ***	0.940	0.004 ***	0.709	0.878	<0.001***	0.745
ค่าใช้จ่าย ด้าน กิจกรรม	Estimate	23.250	-8.07	53.65	10.45	-58.43	-2.53	-1.06	0.000	9.65
	p-value	0.520	0.007 ***	0.028 **	0.791	0.373	0.864	0.943	0.317	0.413
ค่าใช้จ่าย การซื้อ สินค้าและ บริการ	Estimate	173.0	-18.80	186.30	-26.47	151.0	0.68	-43.25	0.030	2.130
	p-value	0.021 **	0.002 ***	0.000 ***	0.748	0.267	0.983	0.164	0.001 ***	0.932
ค่าใช้จ่าย รวมในการ ท่องเที่ยว	Estimate	334.71	-52.0	599.76	54.39	611.42	58.72	10.18	0.190	13.430
	p-value	0.142	0.005 ***	0.000***	0.827	0.139	0.534	0.914	<0.001***	0.858

หมายเหตุ ** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

*** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากผลการศึกษานี้สามารถสรุปการวิเคราะห์แบบจำลองทอบิต (Tobit Model) พบว่าระดับการศึกษาและรายรับเฉลี่ยต่อเดือนเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ต่อค่าใช้จ่ายทุกประเภท นั่นคือระดับการศึกษามีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านที่พัก ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายการซื้อสินค้าและบริการ และค่าใช้จ่ายรวมในการท่องเที่ยว และพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านที่พัก ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายการซื้อสินค้าและบริการ และค่าใช้จ่ายรวมในการท่องเที่ยว

ยกเว้นค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อีกทั้งยังพบว่า आयुมีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายการซื้อสินค้าและบริการ และค่าใช้จ่ายรวมในการท่องเที่ยว แต่ไม่มีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านที่พัก นอกจากนี้เพศมีผลต่อค่าใช้จ่ายการซื้อสินค้าและบริการ ส่วนจำนวนบุตรมีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทางเพียงตัวแปรเดียว

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง จำนวน 361 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 60 – 70 ปี เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีอายุช่วงนี้เป็นช่วงอายุที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีกำลังที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ อีกทั้งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรส และส่วนใหญ่จะมีบุตร ซึ่งมีจำนวนบุตร 1-2 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท และมีแหล่งที่มาของรายได้จากบุตร ในด้านการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีการเดินทางท่องเที่ยว เลือกไปสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนา ฯลฯ ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1-2 วัน มีผู้ร่วมเดินทาง 3-4 คน เดินทางท่องเที่ยว 1-2 ครั้งต่อปี เดินทางท่องเที่ยวกับ ครอบครัวหรือญาติ และได้รับแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวจากครอบครัวหรือญาติ โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการจ่ายเงินด้วยเงินสด มีการเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้พาหนะส่วนตัว และมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไหว้พระ/ปฏิบัติธรรม ซึ่งค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายด้านที่พักอยู่ระหว่าง 501 – 1,000 บาท และค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายด้านการซื้อสินค้าและบริการ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 500 บาท

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองโทบิต พบว่า ระดับการศึกษาที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านที่พัก ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายการซื้อสินค้าและบริการ และค่าใช้จ่ายรวมในการท่องเที่ยว และพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านที่พัก ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายการซื้อสินค้าและบริการ และค่าใช้จ่ายรวมในการท่องเที่ยว ยกเว้นค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อีกทั้งยังพบว่า आयुมีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายด้านกิจกรรมในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายการซื้อสินค้าและบริการ และค่าใช้จ่ายรวมในการท่องเที่ยว แต่ไม่มีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านที่พัก นอกจากนี้เพศยังมีผลต่อค่าใช้จ่ายการซื้อสินค้าและบริการ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายรวมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ จะเห็นว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุที่มีอายุไม่มากจะมีร่างกายที่แข็งแรงยังสามารถเดินทางท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ได้ อีกทั้งยังมีกำลังทรัพย์ในการใช้จ่ายอีกด้วย ส่วนระดับการศึกษามีผลต่อค่าใช้จ่ายเนื่องจากผู้สูงอายุมีการศึกษาที่ดีส่งผลให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการท่องเที่ยวมากขึ้น และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมาก การเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งจะมีค่าใช้จ่าย รายได้จึงจำเป็นต่อการเดินทางท่องเที่ยว ดังนั้น อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจึงส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ

2. จากการผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปในการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุนิยมเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนา เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไหว้พระ/ปฏิบัติธรรม ดังนั้นภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษานี้ไปพัฒนาปรับปรุงการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุให้มีความเหมาะสม มีความสะดวกในการเดินทาง ตลอดจนมีสิ่งอำนวยความสะดวกความสะดวกเพื่อรองรับต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุ นอกจากนี้การได้รับแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากครอบครัวหรือญาติ ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศควรมีการโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดความสนใจในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาในกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ ในอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น จึงควรทำการศึกษาถึงกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากกว่าเดิม เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ผลข้อมูลได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งนี้อาจมีปัจจัยค่อนข้างน้อย ซึ่งส่งผลทำให้การวิเคราะห์ไม่ละเอียดเท่าที่ควร ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกพร รอดเขียน. 2550. *การศึกษาแรงจูงใจในการเลือกจุดหมายปลายทางและความคาดหวังของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ชนบท จังหวัดนครสวรรค์.*
การค้นคว้าแบบอิสระคณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2549). ความหมายของการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 พ.ค. 2560

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กวิณ วงศ์ลีตี. 2554. พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติในประเทศไทย. การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). สรุปสาระสำคัญแผนการส่งเสริมตลาดประจำปี 2560 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.tatreviewmagazine.com> [20 พฤษภาคม 2560].

กชพิน แองเจลิน ชุ่มเย็น. 2555. พฤติกรรมการท่องเที่ยวด้วยตนเองของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวญี่ปุ่นในประเทศไทย : กรณีศึกษานักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในบริเวณจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กรมการปกครอง. (2557). ข้อมูลประชากรจังหวัดลำปาง. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: : <http://www.dopa.go.th> [10 กุมภาพันธ์ 2560].

จันทร์จิตร เขียวสรี และคณะ. 2555. การประเมินศักยภาพการตลาดท่องเที่ยวแบบไม่รีบเร่งสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน. การค้นคว้าแบบอิสระคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ อีสเทอร์น.

จิรัชญา ภูสุวรรณ. 2555. พฤติกรรมการท่องเที่ยวและแบบแผนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในแหล่งท่องเที่ยวหาดป่าตองจังหวัดภูเก็ต. การค้นคว้าแบบอิสระคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฐานข้อมูลประชากรโลก.(2560). ข้อมูลพีระมิดประชากรประเทศไทย. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.populationpyramid.net/thailand/1970/> [10 กุมภาพันธ์ 2560].

จิรัชญา มณีเนตร. (2552). ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.

ปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล. (2549). ประชากรไทยในอนาคต.

[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSR/AnnualConference/ConferenceII/Article/Article02.htm> [10 กุมภาพันธ์ 2560].

- พนทิพย์ วุฒิพร. 2557. การศึกษาค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป. การค้นคว้าแบบอิสระคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, และคณะ. (2556). เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ลือคอินดีไซน์เวิร์ค.
- วรรณมา วงษ์วานิช. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. (2557). ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ:โอกาสใหม่ไทยเติบโตรับAEC. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.itd.or.th/th/> [15 มีนาคม 2560].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว ฉบับที่ 6 เดือน ต.ค. 59 – ธ.ค. 59. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว.(2546). ความหมายการท่องเที่ยว. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.tourism.go.th> [19 กรกฎาคม 2560].
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). สสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). โครงสร้างประชากรประเทศไทย: สืบค้นเมื่อวันที่ 13 พ.ค. 2560
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2547). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัทเจ. เอส. การพิมพ์
- อุทัย สุดสุข และคณะ. (2552). โครงการศึกษาสถานการณ์ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ความต้องการและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: สมาคมคลังปัญญาอาวุโสแห่งประเทศไทย.

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ. (2559). รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว ฉบับที่ 6 เดือน
ต.ค. 59 – ธ.ค. 59. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.